

„Църковенъ Вѣстникъ“

нализа всѣки петъкъ той има прѣвъ годината и три приложения — по 1 книга отъ 4 печатни коли за всѣко четиримѣсечие.

Годишната цѣна на „Църковенъ вѣстникъ“, заедно съ тритѣ приложения, за България 10 лева, а за странство 13 лева.

Единъ брой 15 ст.

ЦЪРКОВЕНЪ ВѢСТНИКЪ

СЕДМИЧНО ИЗДАНИЕ

СЪ ТРИ ПРИЛОЖЕНИЯ ВЪ ГОДИНАТА.

Абонаментътъ е годишенъ и всѣкога прѣдлагателъ.

Всяко, относеще се до вѣстника, се изпраща до администрацията на църковенъ вѣстникъ въ г. София.

За обявления се плаща за първи пътъ по 20 ст. на редъ съ гармондъ, за всѣко повторени по 15 ст.

Неплатени писма не се приематъ — рѣкописи за седмичното издание не се повръщатъ.

СЪДЪРЖАНИЕ.

Коректно и лоялно държане на българската църква — Д. (продължение).
Славянскитѣ гости въ София. — Д-ръ Ст. Цанковъ.
Религиозността въ офицерския корпусъ и нейното влияние върху дисциплината между войницитѣ и върху боевото достоинство на армията. — Д. М.
Учителитѣ богоборци и народа.
Белетристика.
Църковна и обществена лѣтописъ:
I. Вътрѣшенъ отдѣлъ.
II. Външенъ отдѣлъ.
Кореспонденция.
Обявления.

Коректното и лоялно държане на Българската Църква. (Продълже не отъ брой 32)

Видѣхме, какъ българското правителство се отнесе лоялно и коректно къмъ Цариградската патриаршия, та допустна нейни митрополити въ Княжеството и гръцко духовенство; какъ лоялно и коректно се отнесе „Св. Българска Църква“, българското духовенство и въ течение на тридесетъ години не стори нищо, съ което би дала право на патриаршията да се оплаче; какъ съ братска и християнска любовъ българския народъ се отнесе до днеска, прѣвъ течение на цѣли тридесетъ години, както къмъ гръцкото духовенство, въ Княжеството, тъй и къмъ гърцитѣ изобщо, били тѣ български, или чужди поданици. Какъ обаче отговори хъ гърцитѣ и гръцкото духовенство, на чело съ патриаршията, висшето духовенство, гръцкитѣ консулски власти и гръцкото учителство въ Княжеството на тая наша коректностъ и лоялностъ, на братолюбието къмъ тѣхъ на нашия народъ и нашата Църква?

Нека видимъ. Консулскитѣ гръцки власти въ София, Пловдивъ, Русе, Варна и Бургасъ въ течение на тия тридесетъ години дадохъ много доказателства, че тѣ не оцѣнихъ и не оцѣняватъ коректността на българскитѣ власти, както къмъ всичкитѣ чужди дипломатически агенти и консули, тъй и къмъ гръцкитѣ. Като сж претендирали и претендиратъ за пълни консулски привилегии и прѣимущества, наравно съ прѣдставителитѣ на другитѣ чужди държави, какъ

вито сж установени отъ международното право, тѣ прѣнебергавахъ и прѣнебергватъ ония задължения, които налага сжщото международно право на прѣдставителитѣ на вънкашнитѣ държави къмъ мѣстнитѣ власти; гръцкитѣ консули и тѣхнитѣ агенти въ насъ сж били въ всичко и на всѣкъждѣ некоректни и прѣдизвикателни: най-невиннитѣ мѣрки въ кръга на сжществуящитѣ закони за обществената безопасностъ и добритѣ нрави, които сж били принуждавани да зиматъ нашитѣ полицейско-административни власти срѣщу нѣкои прѣстѣпници отъ гръцко поданство, всѣкога сж намирали съпротивление въ гръцкитѣ консули, които по тѣзи случаи сж правили най-груби прѣдизвикателства и дигали най-шумни протестации; дождавали сж случаи, когато гръцки поданици, живущи въ Княжеството, поради своитѣ неизправни зимания-давания съ мѣстни поданици, сж били привиквани отъ сждебнитѣ власти, всѣкога гръцкитѣ консули сж правили нарочно най-голѣми спънки на тия власти, а по нѣкога сж показвали едно грубо съпротивление, за да не бждѣтъ изпълнени нѣкои сждебни рѣшения. Никога тѣ не сж съвѣтвали своитѣ поданици търговци да бждѣтъ добри гости въ страната, а всѣкога сж ги подбаждали и насърдавали въ некоректностъ, недружелюбие и незачитание законоустановенитѣ власти. И отъ тамо тия чести стълкновения между гръцки поданици и властитѣ — стълкновения, каквито не сжществуватъ между другитѣ чуждеподани съ нито една отъ нашитѣ власти. Архивата на надлежното министерство, на нашитѣ полицейско-административни и сждебни учреждения е прѣпълнена съ документи отъ подобенъ родъ, на които, макаръ и частъ отъ тѣхъ, обнародванието би слисалъ чловѣка и би го турналъ въ положение да не повѣрва, ако не бѣха били тия автентични документи. Да навеждаме макаръ и нѣкои съ тия документи, считаме за излишно, защото не е тая цѣльта на тия редове; тукъ ако спомѣнахме за туй държане на гръцкитѣ консули въ България, направихме го, защото туй държане е имало съотношение съ черковно-училищното дѣло на княжеството

и защото е докачвало нашия черковно-училищенъ животъ. Гръцкитѣ консули въ България, не се ограничавахъ да покровителствуватъ интереситѣ на своитѣ поданици въ Княжеството и да ръководятъ тѣхнитѣ черковно-училищни дѣла. Благодарение на извънмѣрната толерантностъ на българскиѣ правителства отъ тридесетъ години насамъ, която толерантностъ гръцкитѣ консули зехъ за слабостъ и страхливостъ — тѣ прострѣхъ своето покровителство и върху български поданици отъ гръцка народностъ, и зехъ въ рѣцѣтъ си всичкитѣ черковно-училищни дѣла на гърцитѣ български поданици и дирижирахъ, както религиозното просвѣщение на тия гърци, тѣй и първоначалното обучение на тѣхнитѣ дѣца. Гръцкитѣ владици, гръцкитѣ свещеници и гръцкитѣ учители, бивахъ назначавани, или направо отъ Атина, или отъ гръцката патриаршия, и не бѣха друго, освѣнъ гръцки панелински агенти; черковнитѣ общини и училищнитѣ настоятелства се нареждахъ и устроявахъ споредъ указанията и диктовката на гръцкитѣ консули: избирахъ се тия лица, които бѣхъ удобрени отъ тѣхъ. Туй прѣобладающе и властително участие на гръцкитѣ консули въ черковнитѣ и училищни дѣла на мѣстнитѣ гърци, български граждани, лѣсно може да се разбере, каква цѣль е гонило: да се създаде въ Княжеството едно население, което, макаръ и да живѣе въ тая земля, да бѣде чуждо за нея и враждебно настроено къмъ българския народъ, къмъ българското правителство и къмъ българската Църква. А тая цѣль спомага направо на панелинскитѣ мечтания.

Въ 1902 год. се написа общъ законъ за Народното Просвѣщение, който се разгледа най-първо въ Министерски Съвѣтъ, послѣ се разисква и прие отъ Народното Събрание, и най-сетнѣ санкционира и отъ Княза. Една отъ главнитѣ цѣли на тоя законъ бѣше: да се даде общо първоначално образование на всичкитѣ дѣца, които утрѣ ще бѣдѣтъ български граждани и да приучи тия дѣца да иматъ еднаква обичъ, еднаква любовъ и еднаква прѣданостъ къмъ тая земля, която е тѣхно отечество и да слѣе всичкитѣ тия дѣца—синове на българскитѣ граждани отъ различна народностъ чрѣзъ братолюбие въ една държавна нация. Съ тая цѣль бѣ вмѣстенъ чл. 92, който правѣше първоначалното обучение на български езикъ задължително за всичкитѣ български граждани. Съ тоя членъ се не визираще никакви чужди поданици, не се накърнявахъ ничии чужди интереси—обаче гръцкото правителство, гръцкитѣ консули дигнахъ такъвъ шумъ, такива протестации, като че тоя законъ визираще гърцитѣ въ Елада, като че той имаше да се прилага въ Атина. Тогавашното българско

правителство се подаде и отстъпи — тоя членъ се неприложи, за голѣмо съжаление не само на ония българи, които гледахъ на въпроса отъ високо държавническо становище, нѣ и на самитѣ гърци — български граждани, защото тѣ сами съзнахъ, че съ неприлаганието на тоя членъ, тѣхнитѣ чада ще останатъ лишени отъ благата на държавния животъ, а още повече, че туй неприлагание на речения членъ изкопваше една голѣма яма между двата народа, които сѣ братия по вѣра и които сѣ повикани да живѣятъ въ единство.

Насърдени отъ туй поддаване на българското правителство, което се изтълкува като слабостъ и страхъ, гръцкитѣ консули показахъ на очуденитѣ гърци български граждани, колко е силна тѣхната мощъ, и че слѣдователно тѣ трѣбва да знаятъ, че тѣхното отечество е не България, а Елада, и че тѣхния владѣтель е не българския князь, а гръцкия кралъ. И отъ тая година се начинатъ ония гръцки-консулски панелински акции, които отъ морални се обърнахъ на заплашителни върху всичкитѣ гърци, български граждани. Отъ тая година гърцитѣ въ Каваклия и селата въ Пловдивъ, Станимака, Варна, Бургасъ и другадѣ, които до тогава пращяхъ по нѣкои отъ своитѣ дѣца въ българскитѣ училища и се черкувахъ въ българскитѣ черкви — оттеглихъ дѣцата си отъ училищата и прѣстанахъ да посѣщаватъ българскитѣ черкви; туй сториха подъ влиянието на заплашвания на мѣстнитѣ комитети, съставлявани и дирижирани отъ гръцкитѣ консулски власти. Едно тщателно съдебно изслѣждане въ Каваклии и селата, въ Стаиимака и другадѣ, ще даде много изобилни и неопровержими доказателства. Отъ тая година се и начинатъ ония явни враждебни проявления отъ страна на гърцитѣ, български поданици срѣщу всичко българско, които проявления ежедневния печатъ изнасяше всѣки день.

Тая некоректна и нелоялна акция на гръцкитѣ консулски власти изкачи се до своята връхна точка съ пласиране акциитѣ за гръцката флота между гърцитѣ български поданици и съ устрояванието на разбойнически чети вътрѣ въ България, съставлявани отъ гърци български поданици и изпращани съ гръцки пашапорти въ турскитѣ европейски провинции, за да убиватъ българитѣ — екзархисти.

Така отговорихъ гръцкитѣ консули за доброто гостоприемство, което България даде на гръцкитѣ поданици и които въ нашата страна спечелиха огромни богатства.

Да видимъ какъ отговори гръцката патриаршия и гръцкитѣ владици.

За да можемъ да си обяснимъ необяснимото иначе поведение на гръцката патриар-

шия, на нейнитѣ архиереи и учители въ Княжеството, както къмъ българската църква, тъй и къмъ българския народъ и българските власти, трѣбва да видимъ отъ какъвъ духъ се ръководила и въодушевлявала тая патриаршия при изпълняването на своитѣ апостолски и пастирски обязанности.

Ние ще наведемъ думитѣ на ромънския държавенъ мъжъ г. Лаховари, който много безпристрастно и обективно е оцѣнилъ ролята, както на самата патриаршия, тъй и на нейното духовенство. „Най-опасния и най-отвратителния агентъ — казва тоя държавенъ мъжъ — на панеленистическата пропаганда е *гръцкото духовенство*, което зависи отъ *цари градската патриаршия* — (к. н.). Сегашния патриархъ — Иоакимъ III прави непростително прѣстѣпление като насърчава незаконно еленизма въ Македония . . . той води политика само въ угодата на гръцкото правителство, отъ което той не зависи. Патриархътъ се смѣта за политически водителъ на всички гърци въ Ориента и *прѣслѣдва своя панеленистически идеалъ; гърцитѣ владци сж негови емибари на панеленизма*“. Тия изказани сжждения на досточтимия ромънски държавенъ мъжъ, съпоставени съ множеството факти изъ дѣятелността на гръцката патриаршия и нейното висше и нисше духовенство, както въ вилаетитѣ, тъй и въ самото Княжество, съдържатъ една най-положителна и неопровержима истина.

Ние видѣхме какъва е дѣятелността на тая патриаршия въ турските области и какъ нейнитѣ архиереи, свещеници и учители се отнасятъ къмъ православно християнство отъ негърцка народност. Фактитѣ, които ще изложимъ тукъ по-долу, ще докажатъ, че тая дѣятелностъ въ княжеството се неотличава нито въ пѣсечно зрънце отъ оная въ турските области. Както тамо, тъй и тукъ, гръцката патриаршия и нейнитѣ архиереи радѣятъ, борятъ се и развиватъ всичката своя апостолска и пастирска дѣятелностъ и ревностъ, не за благо на Църквата, не за прѣуспевание на благочестието и истинското Христово учение — а за благо на еленизма и за прѣуспѣването на елинскитѣ политически национални мечти; че гръцката патриаршия е прѣстанала да бжде вертоградъ Христовъ, и архиереитѣ дѣлателие въ тоя Христовъ вертоградъ — нѣ нива на еленизма и дѣлателие на полето за националнитѣ елински политически блѣнове и мечти за величието политическо и надмощие надъ другитѣ християнски православни народи на елинското плѣме Съ други думи, патриаршията и нейнитѣ архиереи сж впрѣгнати въ колесницата на еленизма и се управляватъ отъ Атинскитѣ дипломати и гръцки консули. Нѣ нека фактитѣ говорятъ.

Съгласно царския ферманъ отъ 1870 г.

въ Пловдивъ, Варна и Анхиало макаръ само за нѣколко села гръцки, останахъ гръцки владци; когато отъ българскитѣ владци нѣкои отидохъ въ сжщитѣ градове, кждѣто имаше и гръцки владика както въ Пловдивъ) или минахъ прѣзъ тѣхъ (както Варна и Бургасъ), то гръцкото население подбутнато направо отъ гръцкитѣ владци и прѣдвождано отъ гръцкитѣ свещеници устрой стрѣщу българскитѣ архиереи такива оскръбителни манифестации (каквито сж случкитѣ съ Високопрѣосвещенитѣ Варнопрѣславски Симеонъ, и Пловдивски Панаретъ) като че ли тия наши архиереи бѣхъ не високи прелати, а нѣкакви чудовища. Подобни манифестации бѣхъ направени на всѣкъдѣ, кждѣто имаше макаръ единъ гръцки свещеникъ и нѣколко гръцки сѣмейства; (и днеска не праватъ ли се сжщитѣ манифестаций въ турскитѣ области?). Всичко туй нашитѣ архиереи прѣнесохъ съ евангелска кротостъ и съ християнско смирение, като съвѣтвахъ и своитѣ посоми да бждѣтъ търпеливи. Дойде Руско-Турската война, послѣ която настѣпихъ ония политически промѣнения, вслѣдствие на които трѣбваше да дойдѣтъ и черковно-административни. Така, отъ областъта на Екзархата сѣрбитѣ отнехъ Нишката и Пиротската епархий, а ромънитѣ Тулченската черковна околия; въ княжеството обаче вѣдомството на патриаршията надъ гърцкитѣ села въ Варненско, Пловдивско и Бургаско — останахъ по стария редъ. Българската църква и българското правителство бѣхъ да толкова толерантни, щото туй вѣдомство просъществува прѣзъ цѣли тридесетъ години безъ нинай-малкъ инцидентъ отъ неприязненостъ, било къмъ нѣкого отъ гръцкитѣ архиереи, било къмъ нѣкого отъ гръцкитѣ свещеници.

Тая толерантностъ гръцката патриаршия изтълкува като страхъ и слабостъ, и даде направление на духовно-пастирската дѣятелностъ на своитѣ архиереи и свещеници въ такава смисълъ, щото да бжде прѣдизвикателна: и къмъ българското духовенство, и къмъ българскитѣ влети и къмъ българския народъ въ най-висша степенъ. Така, патриаршията назначаваше и изпращаше за свои владци въ България лица, които бѣхъ или гръцки или турски поданици и при туй назначавание и изпращание тя не считаше за нужно да увѣдомява дори българското правителство, а камо ли да иска неговото прѣдварително съгласие, както го изисква реда и както заповѣдватъ самитѣ Св. Канони, защото за Църквата първата длъжностъ е да почита и уважава законоустановенитѣ власти, както заповѣдва Апостола И тия архиереи, изпращани по такъвъ начинъ имахъ да управляватъ черковно и духовно християни български поданици, имахъ да се сношаватъ съ сжщитѣ български законоустановени

власти и главно, настоятелно искаха на всяка стъпка да бждат уважавани отъ същитѣ власти. Не стига това, повече пжти, да не кажемъ всекога, патриаршията е избирала и изпращала за архиереи въ Варна, Пловдивъ и Анхияло такива лица, които бѣх манифестирали прѣдварително по единъ най-тържественъ начинъ въ турскитѣ провинции своята омраза срѣщу всичко българско.

Тия архиереи напоени съ такъвъ българофобски духъ, дождаха сж въ България и съединени съ гръцкитѣ консули дѣйствували сж въ смисълъ, не да сѣятъ миръ и любовъ между българитѣ и гърцитѣ, нѣ омраза и ненавистъ; не прѣданостъ къмъ земята, нѣ неприязаностъ; непокорностъ на властитѣ, а прѣслушание и не повиновение. Ние не говоримъ за омразата която тия архиереи проповѣдваха срѣщу Св. Българска Църква, срѣщу българскитѣ архиереи и българското духовенство, което всекога и всекъдѣ се наричало схизматическо и като такова е било оскръблявано.

Патриаршията не само е одобрявала тия дѣла на своитѣ архиереи, но още ги и насърчавала и отличавала е ония, които бѣх развили по жива дѣятелностъ въ това направление и въ тоя духъ. Дори тя е смѣнявала веднага такива архиереи, за които гръцкитѣ консули и мѣстнитѣ гръцки комитети бѣх донели, че архиерея не показва неприязненостъ къмъ българитѣ, че проповѣдва братолюбие между българитѣ и гърцитѣ — какъвто е случая съ В. Преосвященный Васили, бившъ анхиялски, а сега Смирненски. Тия гръцки архиереи сж давали упжтвания на свещеницитѣ и учителитѣ да бждатъ, щото нито единъ гъркъ да не стѣпва въ българска църква, да не приема благословение отъ български свещеникъ и да не праща дѣцата си въ български училища, като се заплашвалъ всеки такъвъ гъркъ — български гражданинъ, който би дрзналъ да цѣлува ржка на български свещеникъ или да го повика въ къщи за нѣкакви трѣби или пъкъ да изпрати дѣцата си въ българско училище, съ отлъчване отъ църквата и съ по тежки други наказания. Отъ тия разпореждания не бѣх доволни самитѣ гърци, които бѣх благородни и миролюбиви; тѣ виждаха, че гръцкитѣ владици, по заповѣдъ на гръцкитѣ консули, искатъ да ги отчуждатъ отъ земята, въ която сж родени, да ги отдалечатъ отъ държавата, която се грижи за тѣхното благоденствие и благосъстояние и да изкопаятъ провала между тѣхъ и българитѣ имъ съсѣди, съ които тѣ сж живѣли братски въ течение на вѣкове. И когато въ 1902 г. се издаде новия училищенъ законъ много отъ тия гърци почувстваха радостъ, че ще се „отърватъ отъ

терора на чужденцитѣ“ както бѣше казалъ единъ гъркъ въ Каваклии. Но гръцкитѣ владици се съединиха съ гръцкитѣ консули, протеститѣ потекоха, и българското правителство, невѣдомо защо, отетѣпи. Отъ тогава гръцкото духовенство почна по ревностно да прилага своитѣ панелинински планове; малкото гърци български граждани, които изпращаха дѣцата си въ българскитѣ училища, бѣх накарани да ги оттеглятъ и изпращатъ въ гръцкитѣ училища. И стана такова положение, щото като пжтувате въ Тракия, отъ Пловдивъ на таткъ вие се чувствувате, че не сте въ България, а въ Елада: навсекъдѣ омраза срѣщу всичко българско, и оскръбленията на гръцкитѣ владици, свещеници и учители срѣщу всичко българско зачестиха. Въ присѣтствието на многобройна публика, учителитѣ говорѣхъ, че тукъ България — е стечеството на гърцитѣ, което сж обсебили българитѣ, и което трѣбва отново да принадлежи на елитѣ (рѣчта на учителя въ Пловдивъ, на учителката въ Анхияло, на учителя въ Каваклии и пр. и пр.); свещеницитѣ въ църквата, отъ църковния амвонъ проповѣдваха противъ схизматическото българско духовенство, срѣщу българския народъ; вѣстницитѣ гръцки, издаваеми въ Варна и Пловдивъ — цѣла редица статии пишеха все насочени срѣщу българитѣ.

Настѣпи врѣмето на изстѣпленията на гръцкитѣ разбойници въ Македония. Тѣ колѣхъ, убиваха българи, безразборно: жени, дѣца, старци и момци и палѣхъ цѣли села; убиха и свещеници, дори и архиерейски намѣстници по подстрекателството на самитѣ гръцки владици (какъвто е случая съ Леринския архиерейския намѣстникъ, иеромонахъ Иринеи, който биде убитъ мъченически отъ хората на Леринския владика Иннокентии). На тия изстѣпления цивилизацията свѣтъ погледна съ ужасъ, защото тѣ бѣх рѣдки въ историята по своята суровостъ и жестокостъ. Българското общество, което бѣ едно тѣло съ страждущитѣ българи въ вилаетитѣ очакваше отъ мѣстнитѣ гърци най-малко — да протестиратъ. Ние знаемъ положително, че между нѣкои благородни гърци такова едно мнѣние се било появило. (на пр въ Каваклии, Гор. Боялъкъ и други села) обаче тѣ били осуетени отъ тамошния архиерейски намѣстникъ.

Гръцкитѣ владици, изнесе печата, че помагали на гръцкитѣ комитети, съставлявани въ България и дирижирани отъ Атина и Цариградъ да събиратъ парични помощи, било за патриотическия флотъ, било за въоръжаване на разбойническитѣ гръцки чети. Дори донесенитѣ въ ежедневния печатъ свѣдѣния говорятъ, че и организирани въ самото княжество отъ гърци — български

поданици разбойнически чети не сж чужди отъ званието дори и съдѣйствнието на грѣцкитѣ владици.

За всички тия изстѣпления българската Църква не произнесе никога ни двѣ думи отъ проклятие къмъ цѣлия грѣцки народъ, макаръ жертвитѣ паднали отъ рѣцѣтѣ на андартитѣ да бѣхж и многобройни и много скжпи, нѣ цариградския патриархъ за погивналитѣ двама трима въ нещастната случка въ Анхиало, пакъ създадена по вината на грѣцкия владица Василиосъ, е служилъ на 6 Авг. тържествена служба и държалъ рѣчь, съ която призовавалъ божие проклятие надъ българитѣ. Ние се не стрескаме отъ тия проклетия, защото, като неправедни, споредъ пророка, ще паднатъ върху главитѣ на ония, които сж ги произнасяли, нѣ туй отбѣлѣзване като знамение.

Всичко това прѣдизвика ония вълнения въ народа, на които бѣхме зрители. За оцѣнкатѣ на тия вълнения ние ще говоримъ на друго мѣсто, нѣ въ тѣхъ, макаръ, че зе участие цѣлия народъ, нашата Църква, въ лицето на своитѣ архирей, държа едно много коректно поведение; ако нѣкѣдѣ се намѣсихж нѣкои български свещеници, то бѣ само за да се уталожатъ духоветѣ. Туй християнско и евангелско държание на нашата Църква фрапира нашитѣ гърци — граждани, та, като се освободихж отъ чужденцитѣ гърци терористи, които, или избѣгахж, или се спотаихж, манифестирахж по такъвъ искрененъ начинъ своето единство съ тая земля, въ която сж родени и съ тая държава, която имъ гарантирала всестранно благоденствие и ги има като свои синове и която е тѣхното истинско отечество.

Д.

Славянскитѣ гости въ София.

Въ послѣднитѣ нѣколко дни въ София бѣха се събрали най-интелигентнитѣ синове на Сърбия, Хърватско и Словенско. Чувство на извънредно задоволство изпитваше всѣко истинско славянско сърдце, кога виждаше, какъ братски, какъ въсторжено се срѣщаха и опознаваха братята сърби, хървати, словенци и българи. До просълзяване мило бѣ на човѣка кога галовно го налжваше приятната — макаръ и рѣдка до сега — атмосфера на славянски сговоръ, на славянско единение...

Още повече радостъ и въсторгъ вливаха славянскитѣ гости въ сърдцето на оня славянинъ, който на дѣло и на мѣсто е изпиталъ или видѣлъ всичкия ужасъ на славянския несговоръ, на славянското разцѣпление. Оня, който изтънко слѣди, какъ недоброжелателитѣ славянски дебнатъ всѣки удобенъ моментъ, за да разцѣпватъ славянството: руситѣ — на велико и малоруси, чехитѣ — на чехи и моравци, сърбитѣ — на сърби, черногорци и бошняци, българитѣ — на българи и македонци; оня, който знае колко несносни сж станали

условията на взаимно славянско живуване; който знае, че усилията за славянското разеденяване сж отишли до тамъ, щото славянинъ съ славянинъ не щѣ да се срѣщне — за такъвъ единъ, казвамъ, софийската срѣща на югославянитѣ е събитие отъ огромно за славянството значение. Тая срѣща подкрѣпя и усилява вѣрата въ възможността на славянското реално братство. А съ това заедно — подкрѣпя се и славянския идеалъ: на самобитна, мощна славянска култура.

Югославянскитѣ гости въ София дойдоха не да манифестиратъ славянската или югославянска дружба; — тѣ не можаха да манифестиратъ нѣщо, което още не съществува. Дошлиятъ въ София югославянски цѣвътъ дойде *на работа*. Той дойде да положи правилнитѣ и постоянни основи въ дѣйния стремежъ за постигнатието на славянската дружба. И тѣй като истинската и правилна основа за каквото и да било човѣшко единение е: единението на душитѣ, културното тѣхно прѣсрѣщане — то и югославянскитѣ въ София събори говѣха културното опознаване и прѣсрѣщане на югославянскитѣ братски народи.

На славянитѣ досѣжно това е нужно прѣди всичко взаимното *опознаване*. Когато ние, славянитѣ, ще привикнемъ да се търпимъ, когато ние — макаръ и несъгласни — ще прѣстанемъ да избѣгваме единъ други, и ще се стремимъ да се опознаемъ и разберемъ поне като човѣци, тогава първомъ и първомъ ще ни се откриятъ очитѣ, за да схванемъ злотворнитѣ силѣти на противнитѣ на славянския духъ, ще заговори у насъ единството на нашата славянска кръвь, на нашия славянски битъ и на славянския наши духъ, и ще се притечемъ къмъ искрено братско опознаване. Създадено ли е единъ пътъ това първо, основно и мощно условие — то ние, славянитѣ, ако не се разберемъ отведнажъ, ще се намѣрятъ у насъ поне толкова общи и еднакви славянски елементи, мили и скжпоцѣнни за славянското сърдце, които ще ни приведатъ до взаимно *уважение*. А дойде ли се единъ пътъ до това — тогава еволюцията на славянското побратимяване не може вече да се спрѣ.

Синоветѣ на славянското сѣмейство ще почнатъ всѣки отъ своята позиция да окръглятъ общитѣ чѣрги на славянската култура, на славянското братство...

Ей тия зачатѣци на взаимно славянско опознаване и на взаимно славянско уважение мѣркахъ азъ въ радостнитѣ блѣстящи очи, въ възторженитѣ слова, и въ задушевната братска атмосфера на братята славяни, участвуващи въ софийскитѣ славянски събори. И въ туй собствено състои цѣната на софийската югославянска срѣща.

Страшно бъркватъ и даже влизатъ въ ролята на славянскитѣ зложелатели ония, които мислятъ и даже съвѣтватъ на тия събори да се започнѣло съ политика, съ политически смѣтки и дѣлежи. Оня, който наистина познава и люби славянството, не може да не знае, че такъвъ единъ начинъ на дѣйствие е унищожаване още въ кореня проявили се стремежъ къмъ славянско побратимяване. Азъ казахъ, че славянската дружба я още нѣма. Сегашното движение е само начало въ постигането ѝ. И който въ туй крѣпко начало хвърля първомъ и главно политиката, той хвърля не съединителни, а

експлозивни елементи. Той върши, значи, безрасядно и злотворно за славянщината дѣло.

Трѣбва прѣди всичко да се създаде полека и търпеливо *възможността* да можемъ спокойно и съзнателно да се разбираме и уважаваме, та тогава чакъ да можемъ да мислиме и рѣшаваме *по братски* и въпроси отъ такъвъ егоистиченъ и раздражителенъ характеръ, каквито сѫ политическитѣ.

Стара истина и социална аксиома е, че истинското единение иде не съ силата и не съ хитри торгашества, а съ съгласието, съ разбирането на душитѣ . .

Нека се радваме, че тая важна и основна истина, изобщо взето, се разбра и санкционира отъ събралитѣ се прѣдставители на южното славянство. Нека също се надѣваме, че подѣтатата работа ще се продължи, макаръ бавно, но трайно, въ по-широкъ кръгъ и съ по-силенъ полѣтъ.

Високиятъ идеалъ за славянското обединение има не само обществено-политическо значение. Стремежътъ къмъ славянска солидарностъ, къмъ братска славянска любовъ е и *нравственъ въпросъ*. Приближаването на славянството къмъ тоя свой расовъ обществено-културенъ идеалъ е и нравственъ напръдѣкъ. Даже нѣщо повече: славянскиятъ въпросъ може — а по моего дълбоко убѣждение — и ще бѣде единъ *религиозно-нравственъ въпросъ*. Културното обединение и културниятъ напръдѣкъ на цѣлото славянство ще доведе и до религиозно-нравственото обединение и напръдѣкъ на славянството. И въ туй отношение славянството ще каже на свѣта своето мощно и, може би, най-мощно и спасително слово .

Племя безъ вѣра и идеали въ бѣдѣщето е народъ трѣгналъ на сигурно загиване.

Дано подѣтото отдавна вече дѣло на славянско обединение доведе славянитѣ да станатъ славянство съ общи идеали, славянство, стремяще се съзнателно и искрено къмъ изпълване на своето велико историческо призвание . . .

Д-ръ Стеф. Цанковъ.

Религиозността въ офицерския корпусъ и нейното мощно влияние върху дисциплината между войницитѣ и върху боевото достойнство на армията.

„Messieurs! Voila ce que nous manquait et manque!“

Въ 1870 г. послѣ прѣвзиманието на Седанъ и заробванието на френската армия съ генерали и офицери, германската армия била разположена около града на лагеръ, къдѣто били врѣменно откарани и прѣдалитѣ се, генерали, офицери и войници.

Дошълъ часътъ, който билъ опрѣдѣленъ за молитва. Трѣбитѣ затрѣбили, барабанитѣ забили, и цѣлата германска армия на чело съ своитѣ генерали и други офицери излѣзвала и застанала въ фронта. Послѣ двѣ минути загърмѣла команда: „На молитва! Шапки долу!“, и цѣлата гора отъ войници колѣничила заедно съ офицеритѣ си, и всички въ хоръ послѣдвали молитвата на свещеницитѣ.

Трогнати отъ тая певидена въ френската армия гледка отъ набожностъ и религиозностъ, всичкитѣ френски офицери, надхрани съ безбожие, се сѣтили за нещастieto, което туй безбожие донесло на тѣхното отечество, и унижението, въ което същото безбожие бѣ ги сринало, — всички тѣжно навели глава. Единъ отъ генералитѣ, също заробенъ, също такъвъ безбожникъ — трогнатъ, както другитѣ си другари, не можелъ да се стърпи; той се обърналъ къмъ другаритѣ си генерали и други офицери и съ единъ високъ и силенъ, нѣ трѣперающъ гласъ, проникнатъ съ голѣма тѣга, извикалъ: „Messieurs! Voila ce que nous manquait et manque!“ Господа, ето кое ни липсваше и липсва).

Безбожието ражда егоисти, които, като съсърѣдоточили всичката смисълъ на живота въ лично благо и въ лично добруване, непризнаватъ никакви висши цѣли, никакви морални задължения. Като отричатъ Бога и задгробния животъ, — слѣдователно всѣкакви награди за добродѣтели и всѣкакво наказание за сторени злини и пакости — безбожницитѣ егоисти, освободени за себе си отъ всѣкаква отговорностъ морална, стрѣмятъ се да стигнатъ до високи положения, да натрупагъ огромни богатства, като забравятъ и правда, и честностъ, и състрадание, и всѣкакъвъ дългъ къмъ отечеството и обществото. Освободени отъ оковитѣ на религията, каквито тѣ наричатъ религиозността и религиозното нравствено възпитание — тѣ даватъ безюзденъ полѣтъ на своитѣ хотѣния и страсти, иза тѣхъ нѣма нищо свето, нищо чеслно. На своето звание, ако сѫ чиновници, тѣ признаватъ само едно — право да авансиратъ и право да получаватъ тѣсти заплати, както и да се ползватъ отъ туй свое държавно или обществено звание за да трупатъ богатство по околни пжтища, а за задълженията, съ които е свързано неразривно туй звание — задължения на честно и съвѣстно изпълняване функциитѣ на туй звание — тѣ не хаятъ.

Държавно управление съставено отъ такива чиновници — е машина, на която частитѣ сѫ рѣждасали, изтрити и слаби, и при най малкъ напѣтъ, при най-слабо прѣсилване — тѣ се прѣчупватъ или изпадатъ, и машината спира.

Религиозността и религиозното нравствено възпитание съ Богочитанието напротивъ създава людие, които, като признаватъ съществуването на задгробенъ животъ, съзнаватъ, че въ тоя задгробенъ животъ има награда за добродѣтели, а наказание за пакости и злини, сторени на другитѣ. Слѣдователно, прѣдъ гласътъ на тая награда или на туй наказание тѣ направляватъ дѣлата си тѣй, щото никому зло да не сторятъ. Религиозността и религиозното нравствено възпитание създаватъ людие противоположни на егоиститѣ, които, като работятъ за своето добро, не прѣзиратъ и чуждото добро; проникнати сѫ отъ туй съзнание, че доброто на всички донася добро и на отдѣлнитѣ людие — затова покрай своето добро, тѣ работятъ и за доброто на всички. По нататѣкъ людие проникнати отъ религиозностъ признаватъ, че къмъ своето звание, тѣ иматъ задължения, които трѣбва да изпълнятъ съ честъ и съвѣсть, а къмъ отечеството съ себеотричание и самопожъртуване, защото човѣкъ, като жертвува живота си за отечеството, той умира за доброто и благо на всички — добродѣтель, която се награждава съ безсмъртие и блаженство.

Дѣяния на единъ добродѣтеленъ и религиозенъ чиновникъ или гражданинъ сж само добродѣтели и далече не приличатъ на дѣяния на единъ безбожникъ егоистъ, които сж само пороци, съсипителни, и за людие, и за отечеството. Съ една дума, за единъ безбожникъ нѣма дългъ, честь и съвѣсть, когато за единъ добродѣтеленъ човѣкъ дългъ, честь и съвѣсть сж основитѣ на неговата дѣятелностъ, и държавно управление, съставено отъ такива чиновници, прѣдставлява машина, на която частитѣ сж тѣй здраво и солидно сложени, щото за нея вѣма никакво спукване. Двата вида отъ държавна машина ние виждаме въ набожната молитва на германската армия съ генералитѣ на чело, и въ думитѣ на нещастния френски генералъ.

Извѣстно е, че въ двѣтѣ велики и културни нации и държави, възпитателната система въ армията е била различна. Додѣто въ френската армия подъ влиянието на тритѣ рѣволюции, подъ влиянието на новитѣ и разрушителни мисли и идеи на атеизма, корпусътъ на офицеритѣ билъ потъналъ въ безбожие, отрицание и франкмасонство, — въ Германската, а особно въ Пруската армия офицеритѣ били възпитани и проникнати съ най-дълбока религиозностъ. И отъ тука, додѣто френскитѣ офицери глѣдаха на своето звание и на своитѣ чинове като на източници за обогатяване и земни блага, — германскитѣ глѣдахъ на туй звание и на тия чинове като на дългъ къмъ отечеството и краля; додѣто френскитѣ офицери считатахъ за пуста работа дадения обѣтъ и воената дисциплина — германскитѣ считаха тоя обѣтъ и тая дисциплина за едно светилище. Нѣма съмнѣние, че тия мисли и идеи — различни въ двѣтѣ армии, минахъ и въ армията — въ войницитѣ. И когато настѣпилъ она сѣдбоносенъ моментъ, да се защитава честта и славата на отечеството, първитѣ — френскитѣ офицери почувствувахъ, че имъ липсва нѣщо важно — воля да се биятъ и да мрѣтъ за честта своя и на отечеството, когато въ корпуса на германскитѣ офицери тая воля била въ изобилие. Додѣто въ германската армия се считало за голѣмъ и вѣченъ позоръ за единъ офицеринъ и войникъ да се прѣдаде като баба безъ рана и смъртъ — въ френската — се прѣдавахъ цѣли дивизии безъ ни най-малка червеника на образа, че съ тоя актъ е потапкана и честь и обѣтъ. И когато германската армия, покрита съ побѣдоносни вѣнци и слава излиза въ фронта, на чело съ своитѣ маршели, генерали и други офицерски чинове, и на командата: „На молитва! Шапки доле! — цѣлата гора отъ войници колѣничва и съ издигнати къмъ Бога рѣцѣ принася благодарствена молитва — тогава френския генералъ познава, що му е липсвало и липсва, и гърмогласно извиква на своитѣ другари: „Господа! Ето кое ни е липсвало и липсва!“

Училището и казармата, при всичката своя външаша разлика, въ своята сжщностъ, тѣ сж еднакви, защото иматъ една и сжща цѣль — благото на народа и неговото издигане и прѣуспѣвание. Прѣзь училището минаватъ всичкитѣ дѣца, а прѣзь казармата всички момци нѣкогашнитѣ дѣца; училището покрай обучението и науката, дава възпитание на дѣцата, открива имъ значението на отечество, приучва ги въ любовъ къмъ туй отечество и пригавя ги да се жертвуватъ за него; казармата приспособява туй училищно възпитание, като

посочва на войницитѣ — нѣкогашнитѣ ученици, кога и какъ може и трѣбва да се мре за туй отечество. Значи, училището и казармата сж едни и сжщи възпитателни завѣдения, учителтъ и офицеринтъ сж еднакви народни възпитатели. Като е тѣй, тогава ония основни начала, които ржководятъ учителя и върху които почива училищното възпитание, трѣбва да бждатъ сжщитѣ и въ казармата, да ржководятъ офицеритѣ и върху него да почива казарменото възпитание.

По-горѣ видѣхме, каква съзидающа и устрояюща мощъ има религиозността и религиозното нравствено възпитание въ живота на народитѣ, а каква разрушающа роль играе атеизма и неговия съпжткнъ егоизмътъ. Ето защо, и въ казармата, както е това е въ училището, трѣбва да бжде дисциплината и възпитанието основани върху дълбоко богопочитание и религиозностъ. Нашия момъкъ, когато излѣзне изъ бащината си къща, за да влѣзне въ казармата — въ служба на отечеството и Короната и въ изпълнение на единъ свещенъ отечественъ дългъ, той влиза съ богопочитание и религиозностъ; туй богопочитание и тая религиозностъ сж крѣпили и крѣпятъ цѣлия му домашенъ строй, цѣлия му сѣмеенъ битъ, и въ дни на мъжи изпитни сж били негови мощни крѣпители отъ падание. Туй богопочитание и тая религиозностъ въ казармата не бива да ослабватъ, не бива да бждатъ разклатени нито съ връха на иглата, защото тѣхното разклатение ще разклати и общото боево достойнство на нашия войникъ, ще го лиши отъ ония мощни елементи, които създаватъ воля да се жертвува за отечеството и съзнаването, че като умира за него, той изпълнява единъ свещенъ дългъ; а тия елементи могатъ да бждатъ крѣпени и вкоренявани въ душата на нашитѣ войници само и единствено чрѣзь богопочитание и религиозностъ. А кой е призванъ да вкоренява и крѣпи туй богопочитание и тая религиозностъ въ нашия войникъ. Разбира се не други, нѣ ония, на чиито рѣцѣ се прѣдава българския мѣмъкъ за войникъ; ония, въ чиито рѣцѣ е повѣрена казармата и казарменото обучение и възпитание — офицерътъ, офицерския корпусъ.

А какъ офицеритѣ извършватъ тоя свой високъ и свещенъ дългъ както къмъ своето звание, тѣй и къмъ Короната и отечеството. Строевото обучение, тѣхническата частъ на казарменото дѣло, нека е честь на нашия офицеринъ, той изпълнява съ умѣние и рѣдка прѣданностъ. Втората обаче частъ, възпитанието на войницитѣ основано върху богопочитание и религиозностъ, ако сждимъ отъ нѣкои явления, отбѣлѣзвани и отъ ежедневния печатъ — ако не е съвършено занемарено, пове се намира на най-задненъ планъ въ длжноститѣ на офицеритѣ, въ програмата на казарменото дѣло. Нѣкои офицери, — подобно на нѣкои наши учители — мислятъ и върватъ, че тѣхната прѣка длжностъ се състои само въ обучението, т. е. да научатъ войницитѣ да употребяватъ леко и вѣщо даденото имъ оръжие и другата строева служба, а възпитанието не е тѣхна работа.

Отъ тамо и сло веснитѣ обучения, които сж частъ отъ казарменото възпитателно дѣло се водятъ сухо и механически, и въ тѣхъ не влиза не трошичка отъ религиозно-нравствени елементи. А уставътъ воененъ прѣдъвижда много работи и задължения все изъ областта на религията и религиозно-нравственото възпитание. Така напимѣрь, войницитѣ и офицеритѣ сж длжни

да се причестяватъ; войниците въ казармата сж длъжни да извършватъ всѣка вечеръ вечернитѣ си молитви; войниците трѣбва да ходятъ въ църква, а въ врѣме на молебни и други черковно-религиозни обреди: и войници и офицери сж длъжни да стоятъ съ благовѣние и смиреность.

Тия хубави узаконения на устава, който е живѣлъ въ казармата, ще признае, че се пазятъ и изпълняватъ точно отъ войниците и отъ нѣкои офицери. Другитѣ офицери гледатъ на тѣхъ, не като на свещенъ длъгъ, а като на една формалность; тѣ изпълняватъ отъ страхъ за наказание. Тия офицери не признаватъ, че причастнието и молитвата, както и молебнитѣ сж ония елементи въ военото дѣло, които възобновляватъ и крѣпятъ духа на войника, правятъ го прѣданъ на своя свещенъ длъгъ, издигатъ душата му високо надъ сѣмейнитѣ и житейски грижи и правятъ го готовъ всѣка минута да жертвува жтвота си за тоя свой длъгъ — за Отецеството. Отъ тамо тия *нѣкои офицери* отиватъ на изповѣдь и причащение, както и на всѣко строево обучение; вечернитѣ молитви, войниците извършватъ безъ участието и присѣтствието на офицеритѣ, а на молебни и други черковно-религиозни обреди показватъ много явно, че липсва благоговѣние и смирение. За да не бждемъ злѣ разбрани, ние пакъ повтаряме, че тия редове се отнасятъ само до нѣкои офицери и висши и нисши, и написахме ги по поводъ на нѣкои явленія въ живота на казармата, които се отбѣлжиха въ нашия печатъ. Писахме ги не съ цѣлъ за изобличение или порицание, а съ цѣлъ на напомнюване. Всѣки отъ нашитѣ офицери може да оцѣни, до колко тѣ съдържатъ правдоподность, а до колко невѣроятность. И века тѣ отговорятъ, дали могатъ да кажатъ противното на френския генералъ: *Voilà, se que nous manque pas!* А и Църквата и Отецеството желаятъ нашето офицерство да не повтарятъ въ днитѣ на великото сѣдбовосно изпълнение на своя свещенъ длъгъ, думитѣ на френския генералъ, защото такива думи, ако покрива великитѣ нации само съ срамъ—такива думи покриватъ малкитѣ народи и съ срамъ и тъмна мрѣжа отъ робство и тегила.

Д. М.

Учителитѣ богоборци и народа.

Отъ с. Новачене, никополска околия получихме писмо, подписано отъ свещеника и нѣколко други селени въ името на цѣлото село; въ това писмо селенитѣ се оплакватъ отъ учителитѣ си, че „тая година проявили съвършено слабъ успѣхъ въ училището и развращавали невинната младежъ, като ги не водили никакъ въ черква, и забранявали да посятъ, да се стрижатъ и пр., и най-вече да хулятъ и да раздражняватъ мирното население“. Тѣ въ писмото си правятъ извлѣчение отъ едно писмо на учителя П. Пенчевъ до секретарь бирника.

Ние не печатаме туй писмо, а ще направимъ върху него слѣднитѣ общи бѣлѣжки, и молимъ да бждѣтъ земена въ внимание отъ всички наши благоговѣйни свещеници и благочестиви селени ревнители за религиозно-нравственото възпитание на нашата учаща се младежъ, бждащия български народъ.

Неоспорима истина е, че по-голѣмата частъ —

огромното болшинство на основнитѣ наши учители, било въ селата или въ градоветѣ, сж се отклонили отъ пътя на своитѣ длъжности, които тѣ по доброволно съгласие сж приели на себе си, както къмъ Отецеството и държавата, тѣй и къмъ родителитѣ, т. е. тѣ водятъ училищното възпитание по начинъ и система, която се не удобрява нито отъ държавата, нито отъ родителитѣ. Това го знаеха всички родители, всички свещеници и всички граждански и селски власти, които имяха прѣко или косвено съприкосновение съ учителитѣ и училището. Само тая истина се криеше отъ ония, които ръководятъ учебното дѣло и училищното възпитание. За да отворятъ очитѣ, както на министерството, тѣй и на всички невѣрующии, самитѣ учители на своя всеучителски конгресъ, а и послѣ на учителския съборъ декларираха свситѣ чувства по най-тържественъ начинъ: тѣ обявиха, че не сж народни учители, а учители социалисти съ всичкитѣ разрушителни и отрицателни идеи на социалитѣ. Послѣ туй тържествено заявление на огромното болшинство, днеска не може да има съмнѣние, по кой пътъ сж тръгнали учителитѣ и върваме, че никой вече не ще може да доказва несществуването на социалисти-учители.

Това е тѣй.

Неоспоримо е върно слѣдователно, че и учителитѣ въ с. Новачево може да сж социалисти, защото ние нѣмаме основание да не върваме на подписавшитѣ писмото.

Нѣ ето що има да кажемъ: подобни обвинения, каквито сж изложени въ реченото писмо, едно, че не почиватъ на законна почва, а друго сж несъстоятелни.

За слабия успѣхъ на дѣцата, за слабата подготовка на учителитѣ, за слабата метода на прѣподаването и тѣмъ подобни слабости на учителитѣ изъ кръга на чисто педагогическа дѣятелность — никой другъ не може да сѣди и знае, освѣнъ ония органи и власти, които споредъ закона сж поставени и компетентни да бдятъ и сѣдятъ. Вмѣшателството на други лица и власти въ тая сфера на учителската работа не почива на закона, слѣдователно, нито може да се прави подобно вмѣшателство, нито нѣкъ оцѣнката за тая работа може да бжде компетентна и заслужающа внимание.

Другъ е въпроса съ училищното възпитание, което води учителя и съ неговия живѣтъ вѣнъ отъ училището.

Начинътъ и системата на училищното възпитание и обноситѣ на учителя вѣнъ отъ училището между населението съставляватъ обществената дѣятелность на учителя и, слѣдователно, подлежатъ на контролъ и на оцѣнка отъ страна, както на селскитѣ и градски общински власти, тѣй сѣщо и отъ страна на всѣки гражданинъ и родителъ. Отъ тукъ произтича и правото на всѣкого да критикува системата на училищното възпитание и живота на учителя. Обаче, за да бждѣтъ критикитѣ умѣстни и обвиненията основателни, не бива да бждѣтъ така общи и неопрѣдѣлени: „учителитѣ развращаватъ невинната младежъ“; „учителитѣ забранява на дѣцата да посятъ“; „учителитѣ хули селенитѣ“; „учителитѣ се подиграватъ съ религията“ и тѣмъ подобни, които не ловятъ мѣсто и не постигатъ цѣльта си, т. е. прѣмахването на злото. Защото при такива общи обвинения и при най-добрата воля на министерството да бждѣтъ не коректнитѣ учители, все виновнитѣ се изплъзватъ отъ наказанието. За да не могатъ за въ бждаще да се из-

плъзватъ виновнитѣ, а така също и въ министерството да иматъ по крѣпки доказателства, всѣкога трѣбва да се посочватъ на конкретни случаи, подкрѣпени съ положителни данни.

Така, всѣкога, когато нѣкой учителъ или учителка излѣзватъ отъ пѣтя на длъжността си като възпитатели и служители, да се посочва: Учителътъ Петко Стояновъ или учителката Драгана Иванова въ с. Новачене, на 5 юлий е казала на ученицитѣ отъ I отдѣление: Каменъ Стойковъ и Стоименъ Веселиновъ, прѣдъ цѣлото отдѣление да се не кръстятъ, или да не постятъ, или да не ходятъ въ църква; или прѣдъ дѣцата е говорилъ учителътъ че богъ нѣма, че религията е глупостъ, че свещеника заблуждава свѣта, за което могатъ да засвидѣтелствуватъ еди кои си дѣца. Или учителътъ Н. Н. на 12 юлий прѣдъ селенитѣ Г. Д., Н. В. и А. Н. говори туй и туй относително религията, религознитѣ обреди или други черковни трѣби. Съ една дума, обвиненията да посочватъ ясно и опрѣдѣлено какво е извършилъ учителътъ, прѣдъ кого и кога и при какви обстоятелства. Такива оплаквания съ такива посочени конкретни случаи и подкрѣпени съ положителни данни и свидѣтелства да се изпращатъ направо въ м-вото на Просвѣщението, като се иска, щото дознанията, които се произвеждатъ, било отъ окръжния или околийски инспектори, или отъ друго, да не ставатъ по комшийски начинъ, т. е. тайни въ кабинета на учителя, а явни прѣдъ подписавшитѣ оплакването и други свидѣтели, та по такъвъ начинъ да може да се докаже истината, или за оправдане на обвинения, ако е обвиненъ невинно, или за неговото осъждане, ако е обвиненъ справедливо. Такива дознания нѣма да въвеждатъ въ заблуждение и м-вото, защото въ тѣхъ не може да бѣде истината укриена.

Ако на такива оплаквания, по една или по друга причина се не даде никакъвъ ходъ, тогава гражданитѣ и селенитѣ, чийто дѣца бѣдѣтъ задържани отъ учителя отъ църква, отъ постъ, отъ причащение или други черковно-религиозни обреди и чието религиозно чувство бѣде оскърбено отъ публичнитѣ хули на учителя, отправени срѣщу бога, вѣрата, църквата, църковнитѣ обреди и пр. нека разгърнатъ наказателния законъ и, като прочетатъ гл. XI съ членове 204, 205 и 206, нека поискатъ удовлетворение прѣдъ надлѣжното сѣдилище. Тамъ не може да бѣде укрита и извъртена никаква истина. Докаже ли се прѣдъ сѣдилището виновността на учителя — никой не може вече го натрапи за учителъ било въ селото, било въ града.

Нѣ тия оплаквания всѣкога да бѣдѣтъ подавани отъ народа, а никакъ отъ свещеницитѣ; въ тая работа свещеницитѣ трѣбва да стоятъ на страна; тѣхната борба съ богоборцитѣ трѣбва да бѣде само морална, т. е. проповѣди съ увѣщания и изобличавания. Нека народътъ защищава самичкъ съ всичкитѣ законни срѣдства тѣзи светини, които сѣ му оставени отъ дѣдитѣ му, като свещенъ аманетъ. Независимо отъ това, нека за всѣка такава случка се изнася на явѣ било чрѣзъ Ц. В., било чрѣзъ другия печатъ.

Нѣ ние твердо вѣрваме, че м-вото нѣма никога да оставя работата да дожда прѣдъ сѣдилищата, където ще става нужда да се разкарватъ учители и учителки като обвиняеми и ученици като свидѣтели а като

има прѣдъ себе си такива оплаквания съ конкретни примѣри и основателни данни, ще съумѣе да обуздае повилѣбля учителя и чрѣзъ окръжнитѣ училищни свѣти и съ това ще даде удовлетворение и на оскърбеното религиозно и нравствено чувство на родителитѣ и народа.

Белетристика.

Смъртта на праведника.

(Продължение отъ брой 32).

Пасхата приближаваше. На този празникъ, който е твърдѣ великъ у Евреитѣ, въ Иерусалимъ се стече много народъ отъ всичкитѣ страни на Илдейската земя, да принесе на този великъ празникъ въ храма свещена жертва.

Въ четвъртъкъ прѣди празника, Понтий ми каза горѣстно: „Бждещето на Исуса Назорянина е твърде печално. Главата му е оцѣнена, и още тази вечеръ, може би, той ще бѣде прѣдаденъ въ рѣцѣтъ на иудейскитѣ архиереи.“

Като чухъ тѣзи грозни думи, азъ се разтрѣнерахъ, па му казахъ: нѣ ти ще го защитишъ ли?

Нима мога да сторя това? — съ въздишки рече Понтий. Учасътъ, която Платонъ е прѣдсказалъ на въображаемия си праведникъ, ми се чини, грози Исуса. Той ще бѣде прѣслѣдванъ, продаденъ, издаденъ и осъденъ на твърдѣ страшна смъртъ. . . . Тѣй боговетѣ осмиватъ човѣшката слабостъ.

Дойде врѣме да си отпочивна. Ала щомъ сложихъ главатъ на възглавницата, отведнажъ ме обзеха страшни мисли, и тайнствени мечти обладаха въображението ми. Азъ видѣхъ Исуса и го видѣхъ такъвъ какъвто Соломия ми описваше своя Богъ. Лицето му свѣтѣше като свѣтлото слънце. Той лѣтѣше на крилѣтъ херувимени на крилѣтъ на своитѣ слуги, които — херувими — горѣщо изпълняватъ неговитѣ заповѣди. А като застана надъ облацитѣ, той изглеждаше като сѣдия, готовъ да сѣди всичкитѣ народи и всичкитѣ хора, които се събраха прѣдъ него. Съ замаха на дѣсната си рѣка, той отдѣли добритѣ отъ злитѣ. Добритѣ се приближиха при него и стоеха съ една вѣчна прѣлестъ и и божествена красота, а злитѣ бѣха отхвърлени и изгонени въ огнени страшилища, съ който огънь не може да се сравни никакъвъ (огънь) дори и онзи на Ерева¹⁾ и Флегетонъ²⁾. И когато сѣдията показа тежкитѣ си рани, които сѣ покрили неговото тѣло, той имъ каза съ гърмовитѣ гласъ: „повърнете ми кръвта, която пролѣхъ заради васъ.“ Тогава тия нещастници заклѣваха горятѣ и планинитѣ, да ги покрятъ, а земята да ги глѣтне. Напраздно се чувствуватъ тия нещастници безсмъртни; защото сѣ такива само за мъки и окаяно положение. . . . О, какъвъ този сънь, или по право казано, какво е това страшно видѣние! Щомъ пукна зората, азъ станахъ съ ужасно измъчено сърдце и сѣднахъ до прозореца, да се освѣжа отъ утрѣшния въздухъ. И тукъ, като сѣдехъ, постепенно ми се струваше, че изъ срѣдата на града се разнасяше смъртоносенъ ревъ. Тре-

1) и 2) Мит. рѣки въ Ада заб. прѣв.

вогата, ревътъ, псувнитѣ и руганията, по страшни отъ развълнуваніи океанъ, дохождаха до мене. Азъ обърнахъ внимание на всичко това, защото сърдцето ми силно се развълнува. Биението на сърдцето ми ставаше все по-силно и по-силно, и отъ челото ми почна да се лѣе студена потъ. Азъ забѣлѣжихъ, че тази тревога и викъ сѣ по-вече и по-вече се приближаватъ къмъ нашата къща, и ето, че страшната тълпа влиза по мраморнитѣ стѣпала, които се трѣсѣха, въ залата на преторията. Не извѣстността ме мжчеше и азъ взехъ дѣтето си на ръцѣ, увихъ го съ шала си и припахъ при мжжа си. Когато достигнахъ до вратата на съдилището, чувамъ вжтрѣ прѣпирня, нѣ не посмѣхъ да влѣза, а подигнахъ червената завеса. И каква сцена съгледахъ, о Фулвио моя? Понтий сѣди на трона си, отъ слонова костъ съ всичкото си величие, съ каквото Римъ окръжава прѣдставителитѣ на своята властъ и бѣше спокоенъ и неустрашимъ. Това се виждаше отъ изражението на лицето му, четѣхъ грозна възбуденостъ и неловкостъ. Прѣдъ него, съ вързанъ ръцѣ, въ изпокъсани отъ насилие дрѣхи, съ обървено чело, — стои Исусъ Назорянинъ; и стои твърдѣ спокойно. На лицето му не се забѣлѣзваше нито гордостъ нито страхъ; той бѣ блаженъ като слънце на невиността, покоренъ като агънце. Ала неговото спокойствие, неговата кротостъ твърдѣ ме плашеха, защото въ ушитѣ ми още звучеа думитѣ, които чухъ миналата нощъ: „повѣрѣйте ми кръвта, която пролѣхъ заради васъ“. Исусъ бѣше заобиколенъ отъ яростната тълпа, която бѣ го довела въ сѣда. Въ нея имаше полицейски слуги, една частъ отъ книжницитѣ и фарисеитѣ съ диви погледи. Тѣ лесно се познаваха по табличитѣ отъ пергаментъ, по които бѣха написали разни стихове отъ закона и които тѣ носѣха на челото си. Всички тѣзи хора изглеждаха като звѣрове, защото злобна и пълкена омраза се четѣше въ очитѣ имъ. И духоветѣ на Тенара¹⁾ съединяваха гласоветѣ си съ ония на дивия ревъ на бѣсната разбойническа тълпа. Тѣзи гласове, по даденія отъ Понтия знакъ, мълкнаха, и тогава той ги попита: „Какво искате вий отъ мене?“ — „Ний искаме смъртта на този човѣкъ“ — отговори единъ свещеникъ отъ името на народа. Иродъ го праща при тебе, ти да му произнесешъ присъдата. „Какво ви е направилъ Исусъ, каква му е вината?“ — каза Понтий. Тогава тълпата отново се развика: „Той е прѣдсказвалъ, че храмътъ ще бѣде разрушенъ, а себе си е наричалъ царь иудейски, Христосъ, синъ Божий и е обиждалъ архиеретѣ, синоветѣ Ааронови“ — викаха левититѣ, „нека се распъне на кръста“ — ревѣше яростно разбойническата тълпа.

Този крескъ, този шумъ, тази смъртна присѣда, още бучатъ въ ушитѣ ми, а образътъ на невината жертва отъ тогава непрѣкъснато стои прѣдъ очитѣ ми.

Понтий като се обърна къмъ Исуса, каза му поутѣшително: „и тѣй, ти си царь иудейски? А Исусъ му отговори: „Ти казвашъ“. „Ти-ли си Христосъ, синъ Божий?“

Исусъ не отговори нито дума. Следъ това, този викъ се повтори още по-силно и приличаше на рева на гладни тигри. Прѣдай ни го, той трѣбва да се распъне

на кръстъ. Понтий ги застави да мълкнатъ, като имъ каза: „Азъ не намирамъ никаква вина у този човѣкъ, и затова искамъ да го пусна“.

„Прѣдай ни го, разни го!“ Азъ не можахъ да слушамъ повече този ревъ и повикахъ единъ отъ слугитѣ и го пратихъ при мжжа ми, съ молба да дойде за минута при мене. Понтий веднага излѣзе изъ сѣда и дойде при мене. И тогава азъ паднахъ на колѣнитѣ прѣдъ него и го помолихъ тѣй: „Въ името на онова, всичко що ти е свето и драго, въ името на туй дѣте, което е залогъ на нашия съюзъ и любовъ, моля те, не бѣди съучастникъ въ смъртта на този праведникъ, който е подобенъ на безсмъртнитѣ богове. Миналата нощъ азъ го видѣхъ на сънъ. Той бѣше облѣченъ въ божествено величие, той сѣдѣше хората, които трѣперѣха прѣдъ него и помежду ония нещастници, които сж хвърлени въ бездната, гдѣто гори огънь и познахъ всичкитѣ тия прѣстѣпници, които сега искатъ неговата смъртъ. Моля ти се, пази се да не посѣгнешъ на него. О, вървай ми, една капка отъ тази кръвъ ще запечати за вѣчни врѣмена твоята присѣда, която ще те опропасти“.

„Всичко що става твърдѣ плаши и мене — отговори Понтий, „ала какво мога да сторя азъ?“ Тукъ има малко римска войска, и нейната защита и отбрана противъ този народъ, когото побуждатъ сатанитѣ — демони — е твърдѣ слаба. Грози ни пропастъ. . . . И туй сѣдене е подобно храму на Евмени*), гдѣто отъ сѣда очакватъ не правда, а отмъщение, нѣ ти са покой, Клавдио, иди въ градината, залисвай се съ дѣтето, твоитѣ очи не сж създадени да гледатъ такива кървави сцени“; с съ тѣзи думи той тръгна и си отиде въ сѣда. Катъ о танахъ сама, прѣдадохъ се на отчаяна тѣга и скърбъ. Исусъ още стоеше въ съдилището, гдѣто го ругаеха, осмиваха и обиждаха подивелата тълпа и войницитѣ, чието бѣснуване неможеше да побѣди неговото търпение. Като се движеше и всѣкакъ размисляваше, Понтий, отъ когото се очакваше правдата, се върна въ съдилището, нѣ щомъ се появи той, вдигна се големъ шумъ и се чу: *смъртъ, смъртъ!* Ревътъ на тази побѣсенѣла тълпа, бѣ по силенъ отъ всички други.

Споредъ осветения отъ дълго врѣме обичай, областниятъ управителъ, внаги на празника Паска, въ името на милостта и благодѣянieto, е освобождавалъ по единъ, който е билъ осѣденъ, наказанъ. А за туй благодѣяние, управителътъ е прѣдставилъ правото на народа, той да избере: кой трѣбва да се освободи. И Понтий, като мислеше, че по този начинъ ще може да избави Исуса, се провикна тѣй:

Кого искате да ви отпустне за празника, Варава или Исуса, нареченъ Христосъ?

Отпустни Варава, извика сганѣта отъ името на народа.

Варава бѣше разбойникъ и убийца, извѣстенъ въ цѣлата околностъ, поради своитѣ кални дѣла.

Тогава Понтий пълкъ запита: а какво да правимъ съ Исуса Назорянина? „Нека бѣде распнатъ!“ — отговори сганѣта.

Нѣ какво зло е направилъ? Разпалената дива тълпа викаше: „нека бѣде распнатъ“.

1) Тенаръ — пещера на югъ отъ древна Гърция, която сѣтали за единъ отъ входоветѣ въ ада — адъ на единичнитѣ. Сега носъ Матапакъ. Заб. прѣзъ.

*) Евмени — инит име дадено на Фурингъ (тритѣ адски железки божества: Тизлерона, Мегера и Алекто натоварени да мжчатъ прѣстѣпницитѣ Б. на пр.)

Понтий си наведе главата и много се уплаши, защото видѣ, че дивиятъ викъ на сганѣта щѣше да събори, да унищожи него и властѣта му. А тази власт е власт на римското име, която той ревностно е пазилъ и която въ Иерусалимъ не е имала друга отбрана, а единствено славата, спечелено по рано, а не сега, когато отъ мѣстнитѣ войници само нѣколцина се заклели на нашитѣ орли, като на римско знаме. Възбуждането се увеличаваше всѣка минута. Нито бурниятъ шумъ въ цирка, нито споревѣтъ и диспутитѣ на форума (площада) не повлия толкова на ушитѣ ми и не вълнуваха сърдцето ми, както този кръсъкъ. Нигдѣ нѣмаше спокойствие. Това се забѣлѣваше само на величественото чело на невинната жертва. Обидитѣ, боятъ, грубото отнасяние, па и самата унижителна и твърдѣ страшната смъртъ, която се извърши прѣдъ очитѣ на толкова свѣтъ, це можеха да помрачатъ небесния блѣсъкъ, който сияеше въ погледа на страдалеца.

Онѣзи очи, които повърнаха живота на Ианровата дъщеря, погледнаха на своитѣ мъчителы и убийцы, съ неописанъ изразъ на миръ и любовь. Безъ съмнѣние, той е страдалъ и усѣщаль мъки, ала е страдалъ радвайки се, и душата му е лѣгѣла въ невидимитѣ прѣстоли, подобно на чистъ пламъкъ на священата жертва. Народътъ се движеше като морски талазы и вървѣше изъ града, а преторията бѣше прѣпълнена отъ народъ. Народътъ отъ височинитѣ Сионскы, гдѣто бѣше храмътъ, па дори до преторията, гдѣто сѣдѣха Христа, непрѣкъснато викаше: „Разни го!“ И този адски ревъ се разнасяше изъ цѣлия градъ. Мжжъ ми, измжченъ, слисанъ, най-сетнѣ склонилъ и изпълнилъ волята на народа. Ахъ, това е вѣчна пропастъ! Понтий стана, а двоумѣние, колебание и мъртвешки страхъ бѣха изписаны на лицето му. Цодагна си ржката, потопа я въ сѣждъ съ вода и извика: „азъ съмъ неповиненъ въ кръвѣта на този праведникъ!“

(Слѣдва).

ЦЪРКОВНА И ОБЩЕСТВЕНА ЛѢТОПИСЬ.

Вжтрѣшенъ отдѣлъ.

„Приложението на „Църков. вѣстникъ.“ Приятно ни е да съобщимъ на читателитѣ си, че въ скоро врѣме ще бжде турено подъ печатъ, като приложение на вѣстника ни, съчинението на бѣлѣжиятъ французки мислителъ и поетъ Расина, — „Аталия“. „Аталия“ е трагедия (въ стихове), въ която въ една художествена форма и въз основа фактитѣ отъ св. книги на Ветхия Завѣтъ, се описва единъ отъ епизодитѣ на борбата между езичеството и откровеното старозавѣтно учение.

Покрай това, въ трагедията много добрѣ сж схванати и изложени духа на ветхозавѣтното учение и на тогавашнитѣ условия на еврейския религиозно-обществъ битъ.

Съчинението е прѣведено отъ даревития нашъ писателъ *Конст. Величковъ*, което обстоятелство, върваме, още повече ще усили художественитѣ и езиковы достоинства на реченото приложение на вѣстника ни.

Правилникъ за църковнитѣ ливници. За да подведе дѣйността на всичкитѣ църковни ливници подъ единъ общъ редъ, Св. Синодъ е изработилъ за това специаленъ правилникъ, който, прѣдставенъ на височайше утвърждение, е билъ утвърденъ съ указъ отъ 19 юни 1906 год. № 12 и обнародванъ Държавния вѣстникъ брой 146 отъ 7 юлий т. год.

Правилникътъ билъ вече отпечатанъ и прѣди три дни щѣлъ да бжде изпратенъ по принадлежностъ.

Южно-славянскитѣ конгреси. На 13 того сж пристигнали тукъ, въ София прѣдставителитѣ на Сърби, Хървати и Словенци за да взематъ участие на конгреситѣ на южнославянскитѣ журналисти и писатели, художници и студенти. Конгресътъ на публициститѣ е билъ откритъ въ голѣмия салонъ на „Славянската Вѣседа“ отъ прѣдседателя на българското публицистическо дружество г. С. С. Вобчевъ. Привѣтствени рѣчи сж били държани отъ прѣдставителитѣ на сръбското, хърватското славянското публицистическо дружество; отъ прѣдседателя на „Слав. Вѣседа“ г. Ст. Костовъ, отъ ректора на нашия университетъ г. Д-ръ Георговъ, отъ Д-ръ Ив. Шишмановъ, сегашния министър на просвѣщение: о Говорили сж още и прѣдставители отъ Чехия (известния чешки дѣвецъ Клофачъ), Босна и Черна-Гора. На Конгреса е взелъ участие и Д-ръ Дим. Вергунъ, редакторъ на вѣския журналъ „Слав. вѣкъ“. Работата на публициститѣ е била съсредоточена въ приемането устава на съюза на южнославянскитѣ публицисти.

Конгреса на южнославянскитѣ студенти е билъ откритъ въ залата № 45 на университета отъ прѣдседателя на бѣл. студенческо дружество, студентътъ г-нѣ Маджаровъ. Работата на конгреса е състояла още въ организирането на южното студенчество и въ пропагандиране на идеята за конфедерацията на южнославянскитѣ народы. На 14-й вечерята студентитѣ сж дали въ голѣмата зала на „Слав. Вѣседа“, концертъ, който е билъ посѣтенъ стъ многобройна публика. На концерта сж били изпълнени съвѣщана славянски музикални продукции. Особено добро впечатление е направило музикалното дружество на хърватскитѣ студенти „Младостъ“.

На 15 и била октрита изложбата на картинитѣ на югославянскитѣ художници.

Це можа да не радва човѣка това братско опознаване между еднокръвни братя. Дано съ тия срѣщи и послѣдствията отъ рѣшената отъ тѣхъ работа крѣпне и се развива братскотъ чувство на солидарностъ и любовь между южнитѣ славяне, а по-нататъкъ и, изобщо, между славянитѣ.

Вншненъ отдѣлъ.

Почитѣта на духовенството въ Черна-Гора. „Въ Черна Гора“, казва познавачътъ на тая страна П. В. Равинский, „нѣма ни единъ съблазнителенъ разказъ за духовенството. Въ Черна-Гора нѣма ни кощунство, ни ругателства надъ светинята“. И дѣйствително, споредъ отзиватѣ на мнозина, които сж били по цѣла Черна Гора, Черногорцитѣ не си позволявали да говорятъ за духовенството въ оскърбителенъ духъ. Никакви прѣкори, никакви хулы, никакви подсмивания.

Дѣбокото уважение, което питае черногорскитѣ народъ къмъ своето духовенство, мнозина си обясняватъ по слѣдующия начинъ:

Черногорското свещеничество до неотдавна врѣме се отличавало отъ останалия народъ само съ грамотността и съ знанието на образовата страна на богослужението. И за туй, единственото поучение е състояло въ постоянното проповѣждане на народа борба съ противника на кръста „въ името на Бога и за честния кръстъ“. Не само мирскитѣ свещеници, но и монаситѣ сж участвували въ биткитѣ на черногорцитѣ съ тѣхнитѣ неприятели. И на архиепископитѣ на по-новото врѣме е било достатъчно трудно да се борятъ противъ тона, щото свещенството, поне когато нѣма крайна необходимостъ, да не се бърка въ военнитѣ работи. И сега още рѣдко има свещеникъ, който не би извършилъ нѣкакъвъ воененъ подвигъ сматряяъ като изпълнение на своитѣ прѣми свещенически обязанности.

Цѣлата грижа на старото свещенство е състояла въ това да възпитава въ паството си борци за вѣра и свобода. (вж. Ровинский „Черногоря“, т. II, стр. 403).

Ако не се забравя, че историята на черногорския народъ е постоянна борба на кръста съ турския полумѣсець, и че въ всѣки черногорець (па и черногорка) воинственостъта и жаждата за свобода сж вземали всѣкога върхъ надъ всичко останало, то лесно ще се разбере, че свещенството въ Черна-Гора е сѣяло най-завѣтнитѣ сѣмена и е отговаряло и удовлетворявало най-насъщнитѣ желаниа и потребности на черногореца. По такъвъ начинъ, всѣки черногор-

ски свещеник е бил единъ видъ фокусъ, въ който сж се отражавали мечтанията и сладкитъ възжеления на юнака-черногорецъ. Разбрано е отъ това, че такова свещенство е било по-душата на народа и близко до народа. Като е служилъ на отечеството си, черногорскиятъ свещеникъ се е явявалъ даже великъ човѣкъ — съгласно мѣрката на Хегеля, Гизо и пр. Защото — кой е великъ човѣкъ? Този, на когото частнитъ цѣли съвпадатъ съ цѣлитъ на историята и който разбира потребността на своето време (Хегелъ). Този, който най-добрь отъ всѣки други умѣе да овладѣе общественитъ сили и да ги направи къмъ разбирането нуждитъ на съврѣменото нему общество (Гизо). Великитъ люде най-вече отъ всички други живѣятъ съ народа, отливаятъ се на всичкитъ негови радости и скърби, дохаждатъ нврѣща му по неговитъ потребности, умѣятъ да облекатъ въ плътъ и кръвъ всичкитъ негови стремления и да ги осъществятъ до колкото това е възможно (А. Градовскій). Великитъ хора — това сж лица, които обръщатъ въ видимъ подвигъ неяснитъ стремени на своитъ съотечественици или съврѣменици; тѣхъ ги е привикало на земята Провидѣнието, за да извршатъ туй, което лежи въ потребитъ на дадена епоха, въ вѣрванията и желанията на извѣстно време, на извѣстенъ народъ (Градовскій).

Но има и друга страна.

Има и друга, не по-малко важна страна. А именно: прѣдставителитъ на църквата сж били, а и сега сж хора отъ народа и прѣдани на църквата и народа. „Тѣхъ не сж можали да ги укорятъ ни въ користни стрѣмления, ни въ безучастие къмъ народа си, тѣй като тѣ не сж щадѣли за него живота си, нито пъкъ сж можали да ги обвинятъ въ каквито и да било злоупотрѣбления“. Излиза, значи, отъ една страна, че свещеницитъ въ Черна Гора сж удовлетворявали мѣрката, прѣдавявана въ историята за великитъ мъже, и сж сливали помислитъ си, завѣтнитъ си желания и цѣлата си дѣйностъ съ народното море, а отъ друга страна — тѣ сж били безкористни и, изобщо, не сж били склонни къмъ каквито и да били злоупотрѣбления.

Ето по тие причини черногорскиятъ народъ е окръжилъ свещенството си съ почитъ и уважение.

Сѣмейнитъ духовни лица могатъ да постѣпватъ като студенти въ рускитъ духовни академии. Както съобщава „Церковныя вѣдомости“ (№ 26 отъ 1 юли т. г.), св. Синодъ на руската църква рѣшилъ, щото за въ бъдеще управлението на духовнитъ академии да допуска къмъ приеменъ изпитъ въ академията свършилитъ курса на духовнитъ семинарии и имащитъ удобрителни отзиви отъ епархиалнитъ началства сѣмейни свещенослужители. Тѣ ще бждатъ приемани въ академията на еднакви права съ другитъ студенти. Въ случай, че послѣ приемния изпитъ сѣмейнитъ тие духовни лица бждатъ приети за студенти, тѣ, ако вѣматъ при себе си сѣмействата си, ще живѣятъ въ академическото общежитие, а които отъ тѣхъ ще иматъ при себе си сѣмейството си — ще живѣятъ на частна квартира.

Що се отнася до приеманieto за студенти въ академията на лица, що вѣматъ свещенически санъ, то св. Синодъ намѣрилъ за добрь да си оставе стария редъ, т. е. да не е позволено приеманieto имъ.

Послѣдната папсна енциклика и отношението на Французкото правителство къмъ нея. Сътрудникътъ на New York Herald е интервюиралъ французкия министеръ на вътрѣшнитъ работи Клемансо съ цѣлъ да узнае неговото мнѣние за папската енциклика.

„Това е обявяване на война, отговорилъ Клемансо, което създава ново политическо положение до тамъ, щото, може би, всичкитъ въпроси врѣмеве ще останатъ на вторъ планъ. Ако св. Прѣстолъ полага, че нѣкои смѣкающи формули въ енцикликата ще се изтълукватъ отъ франското правителство въ смисълъ на поканване къмъ нови прѣговори, той дълбоко се заблуждава. Папата заявява, че той не само отхвърля религиознитъ асоциации, но даже се отказва да излъче полза отъ съществующитъ закони за религиознитъ асоциации. Такова отношение тура началото на единъ съвършено новъ порядѣкъ на нѣщата и може да има за религиозния кулгъ въ Франция твърдъ лоши послѣдствия.

Ако къмъ дѣкември черквитъ останатъ безъ ступани, то тѣ ще трѣбва да се затворятъ. Да се примири законътъ съ религията, това е работа на църквата, а не наша. Наша работа е само да гледаме, щото на църкватъ да не се даде неподобающе значение, за да не бждатъ прѣобърнати на театри, пазари, танцовални зали, което

би могло да се случи, ако тѣ би били прѣдани на общинитъ безъ всѣкакви уговорки, на благоусмотрението на кметовитъ. Ние изискваме уважение къмъ закона но никакъ неискаме да дадемъ оръжие въ рѣцѣтъ на ония, които много желаятъ да се поставятъ като мъченици.

На въпроса за новия допълнителенъ законъ, който се явява за необходимъ, прѣдъ видъ на съпротивлението на Ватикана и който може да даде нѣкакъвъ modus vivendi, Клемансо отговорилъ: „Ще стане нужда, разбира се, да се внесатъ нѣкои измѣнени въ закона отъ 1905 г., тѣй като папата се отказва отъ пенситъ на свещеницитъ, и тоя въпросъ ще бжде повдигнатъ въ кабинета на министритъ. Колкото се касае до modus vivendi, то, разбира се, той нищо не би ималъ противъ измѣненieto глѣдната точка на Ватикана, но прѣдполага, че неговото рѣшение е прието обмислено и съзнателно.“

Ватикана се надѣва да повдигне изново агитация, както стана при описването на черковнитъ имущества. Но законътъ е законъ, и той ще се прилага спокойно и внимателно, но строго. Последнитъ избори достатъчно обясниха настроението на страната.

На въпроса съ какво ще се поддържа църквата, даже ако храмове и бждатъ повърнати, Клемансо казалъ, че това не се касае до него. Ресурситъ на католическата църква сж много голѣми. Въ първата година нейното финансово положение не щѣ бжде много затруднително. Но отпослѣ ще видимъ“.

Кореспонденция:

Г-ну Х. Д. Н. Статията Ви „Гласа на природата за божие величие и слабостта на човѣка“ нѣма да бжде вмѣстена.

Автору на „Социализма и учителитъ“. Статията Ви нѣма да бжде обнародвана.

Прѣводачу на „писмата къмъ графа Л. Толстой“! Тия писма нѣма да бждатъ обнародвани; отъ десетъ години — писмата сж писани въ 1896 г. — има много по-интересно и по съдържателно писано срѣщу теоритъ на Толстой. Нашия черковенъ-религиозенъ животъ е прѣпълненъ съ жизвени въпроси, които чакатъ разработка. Вие съ достоинство бихте послужили на Църквата на туй поле. Ние съчекваме Вашитъ статии и съ благодарностъ ще бждатъ вмѣствани.

Г-ну Карабѣловъ. Статията Ви „Прѣдшния рода“ нѣма да бжде вмѣстена.

А. И. Статията Ви „Разпространение полезни книги между народа“ — ще бжде обнародвана на своя редъ.

Г-ну Д-въ. Прѣведения Ви разказъ: „Една припѣвка на Нерона“ ще бжде вмѣстена.

Г-ну И. Ст. Разказчето Ви „Вѣрностъ“ ще бжде вмѣстено.

Г-ну Т. Я. „Скицата молба“ за дѣждъ“ ще бжде вмѣстена.

Прѣводачу на Легендата „Статирѣтъ“! Разказа Ви ще бжде вмѣстенъ.

Г-ну К. Вашия прѣводенъ трудъ „Духовнитъ основи на живота“ отъ Соловьевъ ще бжде вмѣстенъ въ едно отъ приложенията на Ц. В. слѣдъ като бждатъ прѣгледани и одобрили. защото добрь е да бждатъ хубавитъ мисли на философа напечатани иацѣло отъ колкото разпрѣснато.

Г-ну З-ка! Прѣведеното отъ Васъ писмо: „Смъртта на праведника“ — ще бжде обнародвано.

Д-ръ Н. ВОЯДЖИЕВЪ

Хирургъ-зболѣкаръ въ София.

Улица „Раковски“ № 119, срѣщу Военния Клубъ.

Пломбирание на разедени зѣби и лѣкувание на болни вѣнци

Специална лаборатория за

ИСКУСТВЕНИ ЗѢБИ

по най-усвършенствована метода, които по нищо не се различаватъ отъ естественитъ зѣби. ЦѢНИ УМѢРЕНИ.

4—10